

نوآوری در مالیه اسلامی

منبع: finance global

ترجمه: ابراهیم اخلاقی - واحد ارزی قم

نوآوری، استانداردسازی و ایجاد ساختارهای جدید در نحوه صدور اوراق قرضه اسلامی، رشد و توسعه را به همراه داشته و گامی بلند در این عرصه خواهد بود.

در سال ۲۰۱۴ بالغ بر ۱۳۰ میلیارد دلار صکوک (اوراق قرضه اسلامی) منتشر شده و این روند در حال گسترش است. انتشار این اوراق غالباً توسط دولت یا شرکتهای شبه دولتی انجام می گیرد، اما در سالهای اخیر شرکتهای خصوصی نیز وارد این عرصه شده اند. مدیریکی از شرکتهای رتبه بندی در مالزی که در تأمین مالی ساخت یافته فعالیت دارد، معتقد است: آگاهی رو به رشد سرمایه گذاران در مورد تأمین مالی اسلامی و حتی علاقه وافر کشورهای غیر اسلامی به تأمین مالی بلند مدت، صکوک را در زمره ابزارهای گردش مالی فرامرزی و بین منطقه ای در خاورمیانه و آسیا تبدیل کرده که این خود عاملی در کاهش هزینه های تأمین مالی خواهد بود.

نوآوری، عاملی مهم در انتشار اوراق خواهد بود. تنوع گرایی در ارایه صکوک نیز ساختار و مزیت های جدیدی را برای سرمایه گذاران و ناشران، در برآوردن نیازها و تقاضای بازار فراهم می آورد. معاملات صکوک با ساختار مختلط - بیش از یک عقد اسلامی - و ظهور مجموعه ای جدید از دارایی های جایگزین، آرامش سرمایه گذاران بین المللی را تضمین خواهد کرد.

مرکز تأمین مالی کویت معتقد است: اجرای بازل سه سبب می شود تا شرکتهای اسلامی ابزارهای صکوک خود را با توجه به شاخصهای سرمایه ای تجدید نظر شده مطابق با الزامات بازل ۳ اجرا نمایند. از این رو بانکهای اسلامی در امارات، عربستان سعودی، ترکیه و مالزی صکوک خود را همسو با الزامات گفته شده منتشر کرده اند. بانک اسلامی ابوظبی اولین بانکی بود که انتشار اوراق تأمین مالی اسلامی را اواخر ۲۰۱۲ با مشخصات فوق اجرا کرد. دیگر بانکها نیز همچون بانک اسلامی دبی در مارس ۲۰۱۳ نسبت به انتشار ۱ میلیارد صکوک دائمی ردیف ۱ تحت الزامات بازل اقدام نمودند. قرضه با سررسید دایم فاقد سررسید بوده اما در تاریخ معینی قابل بازخرید خواهد بود.

نرخ سود قراردادهای بانک اسلامی دبی ۶/۲۵ درصد بود و ۱۴ بار پذیره نویسی شد. اوایل سال ۲۰۱۴ بانک اسلامی مالزی اولین بانکی بود که از قراردادهای مبادعه مطابق با شریعت اسلامی استفاده کرد تا ساختار این نوع صکوک را شکل دهد. وام تبعی ردیف دو تحت بازل سه به مبلغ ۵۶ میلیون دلار در قالب صکوک مبادعه با نرخ سود ۶ ماهه (۵/۰۷ درصد) در راستای برنامه اعطای صکوک مبادعه تبعی به مبلغ ۳ میلیارد ریگت مالزی اعطا شد.

سازمان تعاونی وام دهی در مالزی اولین صکوک مبادعه کالایی ساختارمند را به ارزش ۸۴۴ میلیون دلار با حق رجوع و با پشتوانه اسناد دریافتی منتشر نمود. صکوک دایمی که اولین بار توسط بانک اسلامی ابوظبی انتشار یافت، روز به روز در بین شرکتها در حال گسترش بوده به طوریکه گروه صنایع غذایی آلماردی در عربستان سعودی، اواخر سال ۲۰۱۳ اولین صکوک دایمی به ریال عربستان را منتشر کرد.

شرکتها در کشور مالزی و خاورمیانه بیش از پیش از داراییهای نامشهود همچون مالکیت معنوی، کارتهای اعتباری موبایل و شبکه های پهن باند اینترنتی در ساختار جدید صکوک استفاده می کنند. بانکها در خاورمیانه رشد چشمگیری را در حوزه انتشار صکوک توسط شرکتهای غیر اسلامی تجربه می کنند. سال گذشته بسیاری از دولتها و شرکتها اولین تجربه خود را در صنعت صکوک به نمایش گذاشتند. به طور مثال، دولت انگلیس با هدف ایجاد اولین مرکز اروپایی در ارایه مالیه اسلامی، به عنوان دولت پیشرو در انتشار صکوک دولتی پا به این عرصه نهاد. انتشار اوراق قرضه اسلامی (صکوک اجاره) به مبلغ ۳۰۲ میلیون دلار مورد استقبال سرمایه گذارانی از خاورمیانه، آسیا و انگلستان قرار گرفت.

هنگ کنگ نیز در سال ۲۰۱۴ با ورود به بازار صکوک حدود ۱ میلیارد دلار اوراق قرضه به فروش رساند. کشورهایی چون مالزی، اندونزی و پاکستان نیز در سال ۲۰۱۴ در زمره انتشار دهندگان صکوک دولتی بودند.

شیر احمد یکی از شرکای شرکت وایت اند کیس در امارات، معتقد است که تراکنشهای انجام گرفته در کشور اندونزی نوآوری مهمی را در انتشار صکوک نشان می دهد که طی آن دولت، بودجه لازم رابرای توسعه پروژه های زیربنایی فراهم کرده است. اواخر سال ۲۰۱۴، آفریقای جنوبی برای اولین بار ۵۰۰ میلیون صکوک دولتی منتشر نمود. بخشی از اهداف این کشور تنوع گرایی در منابع تأمین مالی و استفاده از منابع سرشار کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس بود. مراکش، تونس و کنیا از دیگر کشورهایی هستند که در آینده، تصمیم به انتشار صکوک دارند. نظر به اینکه گامیاب اوراق قرضه ملی - اسلامی کوتاه مدت را منتشر کرده بود، کشورهای نظیر نیجریه، سودان و سنگال بیش از ۲۰۰ میلیون دلار در اولین اقدام خود در انتشار اوراق قرضه ملی - اسلامی سود بردند. اواخر سال ۲۰۱۴ لوکزامبورگ ۲۵۴ میلیون دلار معادل ۲۰۰ میلیون یورو اوراق قرضه اسلامی منتشر کرد.

اراده زیادی وجود دارد تا در سال ۲۰۱۵ نیز صکوک دولتی منتشر شود اما با توجه به کاهش قیمت نفت، این امر ممکن است با چالشهای فراوانی روبرو شود. به عقیده بانکهای مستقر در حوزه خلیج فارس انتشار صکوک دولتی توسط انگلیس و هنگ کنگ نقش بسیار مهمی در گردش مالی و بالطبع به رسمیت شناختن اوراق قرضه اسلامی در سایر نقاط خواهد داشت.